

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นองค์กรประชาชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหาตั้งถิ่นฐานแรงงานและสวัสดิการสังคมของคนในพื้นที่ อันเป็นหลักประกันที่ราษฎรจะได้รับการช่วยเหลือโดยรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้น การพัฒนาให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาองค์กรประชาชน ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนนทบุรี จึงได้ศึกษาวิเคราะห์ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ทราบถึงบทบาทและความเข้มแข็งในการเป็นองค์กรประชาชนของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรประชาชนในภาพรวม

ผู้ศึกษาจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาวิเคราะห์ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนนทบุรี จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำผลการศึกษาวิเคราะห์ไปประกอบการพิจารณาหาแนวทางพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง หรือเพื่อประกอบการศึกษา ค้นคว้า ตลอดจนเป็นเอกสารอ้างอิงของบุคคลผู้สนใจในทั่วไป

สุนทรี วิชัยสาร

พฤศจิกายน 2544

ร 12 05.6
ท831ก
2544

ชื่อรายการ: 1205.6

09053

การศึกษาวิเคราะห์ความเข้ม

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี และเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งและเป็นองค์กรประชาชนอย่างแท้จริง การศึกษานี้เป็นการรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลเอกสาร 2) การสำรวจและประเมินศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรี 3) การสอบถามและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยให้น้ำหนักของระดับความเข้มแข็ง 3 ระดับ คือ 1) ร้อยละ 0-50 ถือว่าไม่เข้มแข็ง 2) ร้อยละ 51-75 ถือว่าเข้มแข็ง และ 3) ร้อยละ 76-100 ถือว่าเข้มแข็งมาก

ผลการศึกษาพบว่า

1. ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรีซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 364 ศูนย์ ได้เก็บเป็นตัวอย่างในการศึกษา 344 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 94.51 พบว่า มีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่อยู่ในระดับเข้มแข็งมาก ร้อยละ 7.27 ระดับเข้มแข็ง ร้อยละ 68.02 และไม่เข้มแข็ง ร้อยละ 24.71
2. ความเข้มแข็งในแต่ละด้านที่ทำการศึกษา พบว่า ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในจังหวัดนนทบุรีส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งในระดับเข้มแข็งในทุกด้าน ตามลำดับ คือ ด้านการประสานงาน ร้อยละ 63.90 ด้านการดำเนินงาน ร้อยละ 59.09 ด้านการเป็นองค์กรประชาชน ร้อยละ 58.76 ด้านการบริหารเงินทุน ร้อยละ 56.07 และด้านความเข้มแข็งของกรรมการศูนย์ ร้อยละ 56.06
3. ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่พบจากการศึกษา คือ 1) ขาดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของประชาชน 2) กรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหรือภารกิจของศูนย์น้อย 3) การให้ความสำคัญกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายแตกต่างกัน 4) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ 5) ภาครัฐมีข้อจำกัดในการติดตามและนิเทศงาน

จากการศึกษามีข้อเสนอแนะที่ควรดำเนินการ คือ 1) สร้างกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในหมู่บ้าน โดยการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 2) สร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้มแข็ง 3) เปิดโอกาสให้มีการคัดเลือกกรรมการศูนย์ที่มีความสามารถและตรงตามความต้องการที่แท้จริงของคนในหมู่บ้าน 4) ปรับปรุงคุณภาพและความพร้อมของบุคลากรภาครัฐให้สอดคล้องกับแนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเข้มข้น 5) ปรับปรุงคุณภาพของการบริหารจัดการของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นองค์กรประชาชนอย่างแท้จริง และสามารถดำเนินการให้เกิดประโยชน์กับประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน ตลอดจนพึ่งตนเองได้ในระยะยาว

สารบัญ

หน้า

คำนำ	(1)
บทคัดย่อ	(2)
สารบัญแผนภูมิและตาราง	(7)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ปรัชญาการณ์และความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา	4
1.5 นิยามศัพท์	5
1.6 วิธีการศึกษา	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 สภาพทั่วไปของจังหวัดนนทบุรี	
2.1 ประวัติจังหวัดนนทบุรี	10
2.2 สภาพภูมิศาสตร์	11
2.3 เขตการปกครอง	12
2.4 ประชากร	13
2.5 สภาพทางเศรษฐกิจ	14
2.6 สภาพสังคม	16
2.7 ข้อมูลด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมของจังหวัดนนทบุรี ปี พ.ศ.2544	17
2.8 ข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม	21
บทที่ 3 แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
3.1 แนวคิดในการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	25
3.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	29
3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	32
3.4 แนวคิดการบริหารและกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น	36

	สารบัญ (ต่อ)	หน้า
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	40
	ส่วนที่ 2 ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในการเป็นองค์กรประชาชน	41
	ส่วนที่ 3 ความเข้มแข็งของกรรมการของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน	45
	ส่วนที่ 4 ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในด้านการบริหารเงินกองทุน	48
	ส่วนที่ 5 ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ	52
	ส่วนที่ 6 ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในด้านการดำเนินการ	57
	ส่วนที่ 7 ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในภาพรวม	62
	ส่วนที่ 8 ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน และดำเนินงานด้านแรงงานและสวัสดิการ สังคม ได้ตามวัตถุประสงค์	64
บทที่ 5	สรุปผลการศึกษาและเสนอแนะ	
	5.1 สรุปผลการศึกษา	67
	5.2 ข้อเสนอแนะ	70
บรรณานุกรม		

สารบัญ (ต่อ)

- ภาคผนวก
- ก. แบบประเมินความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
  - ข. ระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ว่าด้วยศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พ.ศ. 2541
  - ค. ระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ว่าด้วยศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พ.ศ. 2544
  - ง. คำสั่งจังหวัดนนทบุรี เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประสานการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดนนทบุรี

สารบัญแนกนุภมและตาราง

		หน้า
แผนภุม	กรอบแนวกตดในการศกษาวการะห์ความเข้มแ่งของสุน์สงคราะห์ ราษฎรประจําหมู่บ้าน จงหวัดนนทบุร	4
ตารางที่ 2.1	การแบ่งเขตการปกครองจงหวัดนนทบุร	13
ตารางที่ 2.2	ข้อมูลการแสดงจํานวนประชากรของจงหวัดนนทบุร	14
ตารางที่ 2.3	จํานวนผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสงคม	22
ตารางที่ 2.4	ข้อมูลสวัสดิการสงคมระดับครอบครัว	22
ตารางที่ 2.5	จํานวนผู้ที่มาจดทะเบียนคนพิการจงหวัดนนทบุร	23
ตารางที่ 2.6	จํานวนการจดทะเบียนคนพิการจงหวัดนนทบุร	23
ตารางที่ 2.7	จํานวนผู้ที่ได้รับการพิจาณาเบี่ยยังชีพจงหวัดนนทบุร ปีงบประมาณ 2543	24
ตารางที่ 4.1	จํานวนตัวอย่างสุน์สงคราะห์ราษฎรประจําหมู่บ้านจําแนกอำเภอ	41
ตารางที่ 4.2	การเป็นองค์กรประชาชนจําแนกตามกิจกรรมและจํานวนสุน์	43
ตารางที่ 4.3	จํานวน ศสบ. จําแนกตามระดับความเข้มแ่ง ของการเป็นองค์กรประชาชนและอำเภอ	44
ตารางที่ 4.4	ระดับความเข้มแ่งของการเป็นองค์กรประชาชน จําแนกตามคะแนนและอำเภอ	45
ตารางที่ 4.5	ความรู้และกิจกรรมของกรรมการ ศสบ. จําแนกตามกิจกรรมและจํานวนสุน์	47
ตารางที่ 4.6	จํานวน ศสบ. จําแนกตามระดับความเข้มแ่ง ของกรรมการสุน์และอำเภอ	48
ตารางที่ 4.7	ระดับความเข้มแ่งของกรรมการสุน์ จําแนกตามคะแนนและอำเภอ	48
ตารางที่ 4.8	การบริหารเงินทุนจําแนกตามกิจกรรมและจํานวน	50
ตารางที่ 4.9	จํานวน ศสบ. จําแนกตามระดับความเข้มแ่ง ด้านการบริหารเงินทุนและอำเภอ	52
ตารางที่ 4.10	ระดับความเข้มแ่งของการบริหารเงินทุน จําแนกตามคะแนนและอำเภอ	52

สารบัญแผนภูมิและตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.11	การประสานงาน ศสบ. ด้านต่างๆ จำแนกตามกิจกรรมและจำนวน	55
ตารางที่ 4.12	จำนวน ศสบ. จำแนกตามระดับความเข้มแข็ง ของการประสานงานและอำเภอ	56
ตารางที่ 4.13	ระดับความเข้มแข็งของการประสานงาน จำแนกตามคะแนนและอำเภอ	57
ตารางที่ 4.14	การดำเนินงานของ ศสบ. จำแนกตามกิจกรรมและจำนวน	60
ตารางที่ 4.15	จำนวน ศสบ. จำแนกตามระดับความเข้มแข็งการดำเนินงานและอำเภอ	62
ตารางที่ 4.16	ระดับความเข้มแข็งของการดำเนินงานจำแนกตามคะแนนและอำเภอ	62
ตารางที่ 4.17	จำนวนศูนย์ส่งเสริมสุขภาพประจำหมู่บ้าน ตามระดับความเข้มแข็งในภาพรวม	63
ตารางที่ 4.18	ระดับความเข้มแข็งของ ศสบ. ในภาพรวม จำแนกตามคะแนนและอำเภอ	64